

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*
THE SCHOOL MANAGEMENT OF GOOD GOVERNANCE UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN

สมพงษ์ ไข่มุกข์¹, สมเดช Sawandee² และ จำรัส มุ่งเฝ้ากลาง³
Somphong Khaimook¹, Somdet Sawandee² and Chamrat Mungfaoklang³
¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา
¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand
¹Corresponding Author's Email: 6604033200120@mnc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 352 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 328 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

* Received 14 March 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 30 April 2025

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 20 แนวทาง ในขอบเขต 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการพัฒนา

Abstract

This research aimed to 1) study the level of use of good governance principles in the administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin, 2) compare the use of good governance principles in the administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin classified by position, work experience, and size of schools, and 3) study guidelines for developing the use of good governance principles in the administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin. The sample group used in the research was 352 school administrators and teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin in the academic year 2024, divided into 24 school administrators and 328 teachers. The size was determined using the Krejcie & Morgan table and obtained by stratified random sampling according to the size of the school. The data were provided by 7 school administrators. The research instruments were a 5-point rating scale questionnaire and a structured interview. The index of consistency was between 0.60-1.00 and the reliability of the whole questionnaire was 0.96. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the research found that ;

1. The administration of schools according to the principles of good governance under the Surin Secondary Education Area Office, overall and in each aspect, is at a high level.

2. The comparison of school management of good governance under the secondary educational service area office Surin classified by job title, working experiences, and school size was Overall and each aspect no different

3. The guidelines for the development of school management of good governance under the secondary educational service area office Surin. There are a total of 20 approaches in 6 areas, consisting of the rule of law, the principle of morality, the principle of transparency, the principle of participation, the principle of responsibility and the principle of value for money.

Keywords: school management, Administrators of school, guidelines for the development.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ และสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เป็นของตนเองภายใต้การกำกับดูแลของสภาการศึกษา ตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการ สำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

สถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทยและทั่วโลกต่างเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนระบบการศึกษา บุคลากร และการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ไม่เหมาะสม ไม่คล่องตัว เกิดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและความเสมอภาคส่งผลกระทบต่อคุณธรรม จริยธรรม และขาดการตระหนักถึงการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องทำการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการที่นำมาใช้ในการจัดระเบียบการจัดการของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและสร้างความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และถูกต้องเป็นธรรม ให้เป็นไปตามหลักกฎหมายแห่งรัฐหรือองค์กรนั้น ๆ รวมถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่สามารถยกระดับและสร้างความน่าเชื่อถือขององค์กร และช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

อันนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสุจริต โปร่งใส และเป็นธรรมในทุกสังกัดที่มีการจัดการศึกษา (ธีระยุทธ เด่นดวง, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปัจจุบันถือได้ว่าประสบผลสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นที่น่าพอใจ แต่ยังคงพบว่าการปฏิบัติงานด้วยหลักธรรมาภิบาล นั้นบางครั้งยังคงขาดความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของคุณธรรม และนิติธรรมในการ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ยังขาดความชัดเจน ความโปร่งใสและขาดความ น่าเชื่อถือ รวมถึงขาดรับผิดชอบในหน้าที่ และการบริหารจัดการงบประมาณที่อาจไม่คุ้มค่า จึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายเพื่อให้การบริหารการศึกษาบรรลุ เป้าหมายตบโจทย์สังคม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2566)

ผู้วิจัยจึงศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลและผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่งแตกต่างกัน
2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย โรงเรียนทั้งหมด 85 โรงเรียน จำนวน 2,899 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 198 คน และครู จำนวน 2,701 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย โรงเรียนจำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 352 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 328 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป และมีผลงานในการบริหารสถานศึกษาเป็นเลิศ ด้านการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และ 2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของบุญชม ศรีสะอาด, (2553) และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยการพัฒนาแบบสอบถามมาจากของชินแก้ว พรหมคำ (2564) และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ 5) ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 6) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 7) นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ใน

โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 8) คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 36 ข้อ มา วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.96 และ 9) จัดพิมพ์ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และจัดพิมพ์แบบ สัมภาษณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ใน การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 352 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ทั้งโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2553)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

4.5 วิเคราะห์แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.61$) เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.70$) รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.73$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.72$) หลักความมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.62$) และหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.72$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.72$) ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	หลักนิติธรรม	4.37	0.73	มาก	2
2	หลักคุณธรรม	4.37	0.72	มาก	3
3	หลักความโปร่งใส	4.34	0.72	มาก	5
4	หลักความมีส่วนร่วม	4.36	0.62	มาก	4
5	หลักความรับผิดชอบ	4.38	0.70	มาก	1
6	หลักความคุ้มค่า	4.34	0.72	มาก	6
ภาพรวม		4.37	0.61	มาก	

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 20 แนวทาง ในขอบเขต 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมี ส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และการดำเนินงานของสถานศึกษาให้อยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา โดยครอบคลุมทุกภารกิจตามกฎหมาย และกระตุ้นให้บุคลากรตระหนัก และมีความกระตือรือร้นในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี (2542) ได้กล่าวว่าการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง และกระตือรือร้นช่วยแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะรับผลจากการกระทำของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชันทอง ไทยทวี (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบต่อ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการที่จะนำไปใช้ในการจัดระเบียบการบริหารจัดการทุกภาคส่วนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขโดยอาศัยการมีส่วนร่วม และสร้างความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า อยู่ในความถูกต้อง เป็นธรรม จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยาดา กมลวิทยานันท์ (2561) ได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาระยะอง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีมาพร ชาวไร่ (2560) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ถึงจะมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน แต่ได้รับฝึกอบรมระบบคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการอยู่เสมอ ทำให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่บรรจุราชการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตระหนักและมีจิตสำนึกในหน้าที่ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินญา ศิริประโคน (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะอง เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะอง เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา สมรูป (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากทุกสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ที่เน้นการพัฒนาสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนใน

การบริหารงานของสถานศึกษา มีการจัดระบบบริหารงานของสถานศึกษา ให้มีความโปร่งใส ถูกต้องตามหลักคุณธรรม นิติธรรม มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และมีความคุ้มค่าในการบริหารงานของสถานศึกษา ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุริฮัน ดอเลาะ (2566) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าตัวแปรขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณิภา ไชยศรี เพลินพิศ ธรรมรัตน์ ภิญญา ทองเหลา (2564) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่าสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 20 แนวทาง ในขอบเขต 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนโดยยึดระเบียบที่คุรุสภากำหนดตามมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ พัฒนาตนเองตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแนวปฏิบัติไว้ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามระเบียบหลักเกณฑ์ ข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติทางราชการ ประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการ สร้างความเข้าใจในหลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มีการเพิ่มช่องทางในการนำเสนอกฎระเบียบที่มีความหลากหลาย พัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง รวมทั้งจัดทำหลักเกณฑ์ข้อบังคับในสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นในการกำหนดวัฒนธรรมองค์กร สร้างความร่วมมือกับชุมชน ติดตามและประเมินผล 2) ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยยึดมั่นหลักความถูกต้อง ประพฤติปฏิบัติที่อยู่ในกรอบระเบียบวินัย ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม ทรนงค์และสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนคุณธรรม และยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงานมาใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 3) ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน มีแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และปฏิบัติตามแผนงานอย่างชัดเจนและให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และ

อนุมัติงบประมาณ ควรสำรวจความต้องการงบประมาณของแต่ละฝ่ายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ วางระบบการเงินและงบประมาณที่โปร่งใส สร้างกลไกการตรวจสอบ ส่งเสริมให้มีการใช้ระบบข้อมูลข่าวสารทางราชการที่สามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาด้วยความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งควรกำหนดภารกิจให้มีความเหมาะสมกับงบประมาณ และใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถตรวจสอบได้ เปิดเผยและมีความโปร่งใส 4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนทั้งชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษา ส่งเสริมให้ครูทำงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การวางแผนการดำเนินการตามแผน ประเมินผลการดำเนินงาน และมีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนให้ข้อเสนอแนะรวมทั้งระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษา และจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและนักเรียน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรมอบหมายและกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากรให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ ความถนัด และประสบการณ์ ส่งเสริมบุคลากรทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารงาน นิเทศผลการปฏิบัติงานของบุคลากร กำหนดและปรับกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมความรับผิดชอบการปฏิบัติงานในสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหา มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาด้วยความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องชัดเจน พัฒนาระบบร้องเรียนและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลและการปรับปรุงการปฏิบัติงาน 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักคุณค่าที่ต้องเกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำการ SWOT หาจุดแข็ง จุดอ่อน ภายใน ภายนอก จัดทำโครงสร้างการบริหารงานและขอบข่ายความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและจำนวนบุคลากรในสถานศึกษา ทบทวนผลการปฏิบัติงานในแผนการปฏิบัติการประจำปี วางแผนงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการระดมทุนหรือทรัพยากรเพื่อใช้พัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใสและคุ้มค่า และควรส่งเสริมให้ครู ใช้สื่อประกอบการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมวัฒนธรรมความคุ้มค่าในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภณัฐ กุมภาว์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรมีแนวทางการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรร่วมกันกำหนดแผนงานงบประมาณสอดคล้องตามแผนปฏิบัติงาน มีการจัด

กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาให้บุคลากรเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาความดีความชอบตามหลักเกณฑ์ มีการกำหนดให้มีชั้นความลับของฐานและรหัสการเข้าถึงข้อมูล และควรมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนแก้ว พรหมคำ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย พบว่า ผู้บริหารควรค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในกฎระเบียบให้เป็นปัจจุบัน มีการกำกับติดตามครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน และใช้จ่ายงบประมาณด้วยความสุจริต ควรจัดให้ครูไปศึกษาดูงานในด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามสถานการณ์ และให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปี มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน และมีการกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นการพัฒนาสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้อง และเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการบริหารงานของสถานศึกษา มีการจัดระบบองค์กรต่าง ๆ ให้มีความโปร่งใสถูกต้อง มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และมีความคุ้มค่าในการบริหารงานของสถานศึกษา ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับอย่างเคร่งครัด 1.2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.3 ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนและปลุกฝังให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในศีลธรรม และจริยธรรม 1.4 หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังและมีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาความดีความชอบ 1.5 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความสามารถ 1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคลากรเป็นหลัก และ 1.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ประกอบด้วย 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และ 2.2 ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ในด้านหลักความคุ้มค่า

เอกสารอ้างอิง

- ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ
สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ชั้นทอง ไทยทวี. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี.
- จันจิรา สมรูป. (2560). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร จังหวัดสมุทรสาคร. ใน
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จีมาพร ชาวไร่. (2560). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตคลองสามวา
กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระยุทธ เด่นดวง. (2561). หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุรีฮัน ดอเลาะ (2566). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระ. สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พรณิภา ไชยศรี เพลินพิศ ธรรมรัตน์ ภิญโญ ทองเหลา. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมา
ภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร เขต 2.วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ,9(34),43–53.
- ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลัก
ธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย,7(1), 128–141.

- ยาดา กมลวิทยานันท์. (2561). หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภณัฐ กุมภาว์. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิรินญา ศิริประโคน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ในวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.